

N:o 9.

Ank. till Riksd. Kansli den 28 April 1874, kl. 12 midd.

*Konstitutions-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckt motion om
ändring af 96 och 98 §§ Regeringsformen samt 32, 33,
34, 37, 55, 59, 68, 71 och 72 §§ Riksdags-ordningen.*

I ofvannämnda, inom Andra Kammaren af Herr *Huss* väckta och till Utskottet remitterade motion (N:o 178) har erinrats, att redan vid de första riksdagarne efter den nya Riksdags-ordningens införande svårigheter mötte för handläggning af alla ärenden inom den i Riksdags-ordningen bestämda tid, att under de sista två à tre veckorna af riksdagarnes sammanvaro göromålen hopades till den grad, att man nödgades mera än tillbörligt påskynda deras afgörande, ofta på grundlighetens bekostnad, samt att enahanda förhållande under följande riksdagar återupprepats och det i en för hvarje riksdag allt mer och mer betänklig grad, så att icke få ganska viktiga frågor måst falla till följd af bristande tid för nödig utredning. Med föranledande häraf och då ett sådant förhållande ej i längden kunde annat än utöfva ett menligt inflytande på Riksdagens anseende och verksamhet, hade motionären ansett det vara skäl att undersöka, huruvida icke utvägar kunde beredas att, utan rubbning af Riksdags-ordningens hufvudprinciper, åstadkomma en sådan förenkling i riksdagsmaskineriet, att derigenom tid kunde insparas.

I berörda hänseende har motionären till en början anmärkt, att *riksdagsfullmakternes granskning* nu upptog vid hvarje riksdagsperiods början åt-

Bih. till Riksd. Prot. 1874. 3 Saml. 7 Häft.

minstone två dagar samt vid hvar och en af de begge följande riksdagarna en dag, men att denna tidsutdrägt undvekes, om fullmakterne blefve några dagar före riksdagens början af riksdagsmännen sjelfve eller genom Kongl. Maj:ts vederbörande Befallningshafvande inlemnade till Justitie-statsministern för anställande af den föreskrifna granskningen, hvilken sålunda kunde vara fulländad till den dag, då Riksdagen sammanträdde.

I afseende på *utnämningen af talmän och vice talmän* har motionären förmenat den nu föreskrifna ceremonien för Riksdagens Kamrar att genom delegationer uppvakta Konungen för att begära talmän och vice talmän icke vara af sådan vikt, att den förtjenade bibehållas. Hvarken Konungens majestät eller Riksdagens värdighet skulle lida derigenom, att Konungen, så snart Justitie-statsministern anmält, att berättelsen om fullmakternes granskning blifvit meddelad Kamrarne, äfvensom till Konungen aflemnad uppgift å riksdagsmännen, utnämnde talmän samt genom en statsrådsledamot derom underrättade Kamrarne; och skulle genom ett sådant förfaringssätt Riksdagen redan vid sin början vara konstituerad.

Då sålunda Riksdagen redan å första söcknedagen efter den dag, då Riksdagen sammanträd, borde erhålla underrättelse om hvilka Konungen behagat utse till talmän, kunde Riksdagens båda Kamrar näst derpå följande söcknedag utan särskild kallelse samlas till gudstjenst och derefter å rikssalen till plenum plenorum för *riksdagens öppnande* af Konungen.

Beträffande *motionstiden* har motionären påpekat, att denna tid för närvarande upptog tio dagar af Kamrarnes i grundlagen medgifna arbetstid, under hvilka dagar riksdagsgöromålen till hufvudsaklig del hvilade, alldenstund Utskotten icke förr än dessa dagar förflutit kunde börja sina arbeten. Till förekommande af detta menliga förhållande syntes ligga närmast till hands, att tiden eller sättet för motionernas afgifvande förändrades; och då antagas kunde, att hvarje riksdagsman innan han infunne sig vid riksdagen redan öfvertänkt och utarbetat de motioner, hvilka han ämnade väcka, samt att endast sådana motioner, som kunde blifva föranledda af Kongl. Maj:ts proposition angående statsverkets tillstånd och behof, behöfde efter riksdagens början utarbetas, har motionären ifrågasatt två alternativa förändringar i fråga om motioners väckande, nemligen:

a) att motion, som tillhörde ständigt Utskotts behandling, skulle ingifvas inom fyra dagar från riksdagens öppnande, till stöd hvarför motionären uppgifvit, att erfarenheten under senare riksdagar nogsamt ådagalagt, att den i 55 § Riksdags-ordningen medgifna motionstid af tio dagar vore alltför rundligt tilltagen, eller ock

b) att motion, som tillhörde ständigt Utskotts behandling, borde senast dagen före Riksdagens sammanträde vara skriftligen inlemnad eller med posten insänd till Justitie-ombudsmannen, som hade att omedelbart efter riksdagens öppnande öfverlemna de inkomna motionerna till Kamrarnes talmän, för att af

dem föredragas i de respektive Kamrarne för remiss till vederbörande Utskott; dock att undantag härifrån, utöfver hvad 55 § Riksdags-ordningen bestämde, skulle uttryckligen göras för motioner, som föranleddes af eller eljest stode i sammanhang med Kongl. Maj:ts proposition angående statsverkets tillstånd och behof, hvilka sistnämnda motioner borde få väckas under tre dagar från riksdagens öppnande.

Hvad slutligen angår *Utskottens tillsättning*, har motionären förmält, att efter plenum plenorum på rikssalen intet hinder mötte för tillsättande af de ständiga Utskotten. De förberedande åtgärder, som härför kunde vara erforderliga, syntes, om det förra alternativet i afseende på motionstiden antoges, kunna medhinnas under de fyra dagarne för motioners afgifvande; hvaremot, om det senare alternativet föredroges, två dagar antagligen vore tillräckliga för sagda ändamål.

Med åberopande häraf har motionären framställt förslag till förändringar i ofvan angifna syften af 32, 33, 34, 37 och 55 §§ Riksdags-ordningen samt framhållit att genom bifall till desamma Riksförsamlingen skulle i öfverensstämmelse med det förhållande, som egde rum i våra grannländer Norge och Danmark, kunna vara i verksamhet nästan omedelbart efter dess officiella sammanträdande, i stället för att, såsom nu är fallet, 14 dagar och derutöfver förflyta innan det egentliga riksdagsarbetet komme i full gång.

Emot syftet af ifrågavarande motion har Utskottet ingenting att anmärka. Obestriddligt torde nemligen vara, att, i följd af Riksdags-ordningens föreskrifter, den svenska Riksdagen gör sig under den första delen af dess årliga sammanvaro skyldig till en betänklig misshushållning med tid; och hvarje åtgärd, som utan olägenhet kan leda till undanröjande af ett dylikt missförhållande, bör uppenbarligen utan dröjsmål eller tvekan vidtagas.

I afseende på de särskilda detaljerna af motionärens förslag har Utskottet deremot att framställa några erinringar. Sålunda synes det Utskottet kunna medföra onödiga kostnader och olägenheter för riksdagsmännen, om desse skola sjelfve föranstalta om sina fullmakters insändande till Justitie-statsministern eller Konungens Befallningshafvande; hvarföre Utskottet utarbetat ett förslag, enligt hvilket det i stället skulle tillkomma valförrättaren att ett sådant insändande ombesörja; och anser Utskottet, att såmedelst äfven vinnes större trygghet derför, att fullmakterna komma Justitie-statsministern riktigt tillhanda.

I sammanhang härmed är likväl nödigt dels föreskrifva, att den till riksdagsman valde bör i stället för fullmakten erhålla del af det vid valtillfället förda protokoll, dels ock att till 27 § Riksdags-ordningen foga ett tillägg, hvar-

igenom jemväl Justitie-statsministern tillförsäkras att, då någon blifvit för samma tid vald till ledamot af begge Kamrarne eller till ledamot af endera för två eller flera valkretsar, erhålla underrättelse om den Kammare, i hvilken den sålunda valde anmält sig vilja inträda, eller den valkrets, för hvilken han antagit valet till riksdagsman; och torde likaledes god ordning fordra, att till hvardera Kammaren varder vid dess första sammanträde öfverlemnad från Justitie-statsministern en förteckning å Kammarens ledamöter, att tjena till ledning vid det i arbetsordningen föreskrifna upprop.

Bibehållandet af den nu gällande föreskriften, att Riksdagens Kamrar skola genom deputationer uppvakta Konungen för att begära talmän och vice talmän, lärer desto mindre vara af nöden, som i sjelfva verket desse funktionärer uppenbarligen blifvit redan förut af Konungen utsedde, samt underrättelsen derom kan, såsom motionären föreslagit, på ett mera tidsbesparande sätt Kamrarne meddelas; men då, hvad tiden för riksdagens öppnande angår, något egentligt hinder icke bör kunna möta därför, att statsregleringspropositionen redan vid riksdagens början är färdig till aflemnande, samt det ej heller för öfrigt torde vara omöjligt att låta öppnandet försiggå samma dag, Riksdagen sammanträder, eller åtminstone nästföljande söckendag, har Utskottet velat lemna tillfälle dertill genom en derefter lämpad redaktion af 34 § Riksdags-ordningen.

Det af motionären under mom. b här ofvan alternativt föreslagna nya sätt för motioners väckande kan icke Utskottet godkänna, enär det synes oegentligt att före riksdagens öppnande fordra utförandet af ett arbete, som till hela sin art tillhör riksdagsverksamheten.

Deremot har ingen giltig betänklighet yppats emot sjelfva motionstidens förkortande. Allt mer och mer har under tidernas lopp obehöfligheten af en lång motionstid blifvit insedd och erkänd. Sålunda nedsattes den i 1810 års Riksdags-ordning ursprungligen stadgade motionstid af två månader redan år 1815 till en månad och vid riksdagen åren 1862—1863 till 14 dagar, allt räknadt från riksdagens öppnande. I det memorial af den 27 Februari 1860, hvori sistnämnda grundlagsändringsförslag af Utskottet tillstyrktes, heter det, bland annat:

“Konstitutions-Utskottet, som är öfvertygadt derom, att antagande af den i förslaget gjorda inskränkning i motionstiden otvifvelaktigt skulle medföra åtminstone en motsvarande förkortning af riksdagarnes längd, anser icke den åsyftade förändringen kunna medföra några olägenheter. Att riksdagsmännen derigenom skulle beröfvas erforderlig tid att författa sina tillämnade motioner är en invändning, som vid närmare eftersinnande torde finnas icke förtjena afseende. Det är att önska, det icke andra motioner väckas än sådana, som grunda sig på verkligen känt behof; men ett dylikt behof måste ju vara i de flesta

fall insedt redan före ombudens afresa till riksdagsorten; och är det således att antaga, det hvarje omtänksam riksdagsman innan han dit ankommer stadgat sin åsigt om hvilka förslag han vill framställa. För att skriftligen affatta motion i ett ämne, hvarmed man förut är fullt förtrogen, dertill lärer icke erfordras särdeles lång tid. — Vidare anser Utskottet någon vigt icke ligga uppå den anmärkning, att om motionstiden så betydligt inskränktes, skulle den diskussion, som stundom föregår remiss, icke kunna ega rum förr än efter motionstidens slut, samt att vinsten af den ifrågasatta förändringen således blefve ringa eller ingen. Härvid får Utskottet fästa uppmärksamheten derå, att äfven under närvarande förhållanden de flesta motionerna väckas först mot slutet af den därför bestämda tid, så att ganska ofta flera motioner afgifvas under de allra sista dagarne, än under hela föregående tiden. Stundom har äfven inträffat, att å sista dagen blifvit anmälldt ett så stort antal motioner, att man icke ens hunnit dem uppläsa utan att dermed måst uppskjutas till annan dag. Den i nämnda hänseende befarade olägenheten bör således icke heller kunna anses utgöra hinder för bifall till förslaget“.

Dessa skäl bibehålla fortfarande sin giltighet; och då en motionstid af fjorton dagar ansågs lagom lång under det riksdag hölls endast hvar tredje år, samt följaktligen flera framställningar voro att emotse, än för närvarande, då riksdag inträffar hvarje år, så torde utan fara för misstag en motionstid af högst sex dagar, till hvilken tidrymd Utskottet vill utsträcka motionärens förslag, kunna antagas nu vara för ändamålet fullt tillräcklig, helst erfarenheten ådagalagt, att motionernas antal är i nedgående. Under det nemligen Bondeståndet ensamt för sin del vid hvarje riksdag väckte 700—800 motioner samt de öfriga tre stånden tillsammans afgäfvade ungefär lika många, visade sig den nya Riksdagen redan från början betydligt sparsammare i detta afseende. Sålunda blefvo år 1867 i Riksdagens begge Kamrar väckta endast 367 motioner, följande året 425 och det sista året i den första valperioden för Andra Kammaren 405. Derefter sjönk antalet på en gång till 307, sedan till 237, uppgick väl år 1872 till 241, men minskades åter år 1873 till 237 och har under innevarande riksdag ännu icke hunnit längre än till 212.

Slutligen har tiden för tillsättandet af de ständiga Utskotten synts Utskottet kunna utan olägenhet utsträckas till lika längd med den af Utskottet föreslagna tid för motioners väckande, enär det ju alltid står Riksdagen öppet att inom denna sålunda stadgade tid bestämma för ifrågavarande utskottsval den dag, som kan anses lämpligast; och torde Utskottet i detta hänseende få erinra derom, att vid innevarande riksdag de ständiga Utskotten blefvo redan å tredje dagen efter riksdagens öppnande tillsatta.

På grund häraf hemställer Utskottet,

1:o

att Riksdagen, med anledning af ifrågavarande motion i hvad den afser ändring af 32, 33, 34, 37 och 55 §§ Riksdagsordningen, må antaga att hvila till vidare grundlagsenlig behandling följande förändringar i

Riksdags-ordningen.

Nuvarande lydelse:

Föreslagen lydelse:

§ 27.

Derest någon varder för samma tid vald till ledamot af begge Kamrarne eller till ledamot af endera för två eller flere valkretsar, må på honom ankomma att bestämma i hvilkendera Kammaren han vill inträda eller för hvilken valkrets han vill anses till riksdagsman vald. Dock åligger honom att hos Konungens Befallningshafvande i den ort, för hvilken han riksdagsmannauppdrag ej mottager, derom göra skyndsam anmälan.

Derest någon varder för samma tid vald till ledamot af begge Kamrarne eller till ledamot af endera för två eller flere valkretsar, må på honom ankomma att bestämma i hvilkendera Kammaren han vill inträda eller för hvilken valkrets han vill anses till riksdagsman vald. Dock åligger honom att hos Konungens Befallningshafvande i den ort, för hvilken han riksdagsmannauppdrag ej mottager, derom göra skyndsam anmälan; *hwarefter Konungens Befallningshafvande om dylik anmälan ofördröjligen meddelar Justitiestatsministern underrättelse.*

§ 32.

1. Den, som blifvit till riksdagsman vald, skall, första gången han efter valet till riksdagen sig inställer, inför Justitiestatsministern, eller den Konungen i hans

1. Då riksdagsman blifvit vald, skall den, som har att för honom utfärda fullmakt, ofördröjligen insända denne till Justitiestatsministern samt låta utdrag

ställe förordnar, *sin fullmakt till granskning uppvisa å den dag Riksdagen sammanträder eller, om riksdagsman senare sig inställer, så snart derefter ske kan. Denna granskning, som skall ske i närvaro af tre bland fullmäktige i Rikets Bank och tre bland fullmäktige i Riksgäldskontoret, har till föremål att undersöka, huruvida fullmakterna blifvit i föreskrifven form utfärdade, och skall vid den riksdag, för hvilken nya val af begge Kamrarnes eller enderas samtliga ledamöter egt rum, vara inom tre dagar fulländad, men vid andra riksdagar samma dag, då fullmakterna uppvisas.*

2. Hvardera Kammaren — — —
— — — förklarad.

af det vid valtillfället förda protokoll tillställas den valde. Fullmakterna skola af Justitie-statsministern eller den Konungen i hans ställe förordnar granskas i närvaro af tre bland fullmäktige i Rikets Bank och tre bland fullmäktige i Riksgäldskontoret. Denna granskning har till föremål att undersöka huruvida fullmakterna blifvit i föreskrifven form utfärdade, och skall vara fulländad före den dag, då Riksdagen sammanträder. Berättelse om förloppet vid granskningen samt förteckning å de ledamöter, för hvilka fullmakter inkommit, tillställas Kamrarne, hvar i hvad dess ledamöter angår, vid Kamrarnes första sammanträde.

Inkommer fullmakt efter Riksdagens början, skall granskning deraf genast verkställas.

2. Hvardera Kammaren — — —
— — — förklarad.

§ 33.

Så snart fullmakterna undergått den i mom. 1 af nästföregående § föreskrifna granskning samt berättelse om förloppet dervid blifvit af Justitie-statsministern, eller den i hans ställe förordnad är, meddelad Kamrarne, hvar i hvad dess ledamöter angår, begäre hvardera Kammaren ofördröjligen hos Konungen, medelst deputation, talman och vice talman, dem Konungen då för hvardera Kammaren, bland dess ledamöter, utnämner.

Talman och — — — lif och själ“.

Då i något — — — föreskrifna eden.

Innan talmän äro förordnade eller valde, efter thy ofvan sägs, föres i hvardera Kammaren ordet af den derstädes närvarande ledamot, som de flesta riks-

Konungen utnämner för hvardera Kammaren bland dess ledamöter talman och vice talman samt låter samme dag Riksdagen sammanträder för Kamrarne tillkännagifva hvilka dertill blifvit utsedde.

Talman och — — — — —
— — — — — lif och själ“.

Då i något — — — — —
— — — — — föreskrifna eden.

Innan talman eller vice talman i utöfning af sin befattning inträdt, föres i hvardera Kammaren ordet af den derstädes närvarande ledamot, som de flesta riksdagar bevistat, och, der två eller flere ledamöter i lika många riksdagar deltagit, den af dem, som är till lefnads-åren äldst.

dagar bevistat, och, der två eller flere ledamöter i lika många riksdagar deltagit, den af dem, som är till lefnads-åren äldst.

§ 34.

Konungen låter offentlig kungöra den af Honom för riksdags öppnande bestämda tid, som ej må utsättas senare än å femte söckendagen efter riksdags början. På den tid skola riksdagsmännen, sedan gudstjenst med dem hållen är, sammankomma på rikssalen, der Konungen eller, då Han så för godt finner, någon af statsministrarne förer ordet. Vid detta tillfälle — — — —

Samme dag Riksdagen sammanträder eller nästföljande söckendag öppnas riksdagen på tid, som af Konungen bestämes. Då skola riksdagsmännen, sedan gudstjenst med dem hållen är, sammankomma på rikssalen, der Konungen eller, då Han så för godt finner, någon af statsministrarne förer ordet. Vid detta tillfälle — — — —

§ 37.

1. Å hvarje lagtima riksdag skola, inom åtta dagar efter dess öppnande, tillsättas: ett Konstitutions-Utskott, ett Stats-Utskott, ett Bevillnings-Utskott, ett Banko-Utskott samt ett Lag-Utskott. Dessa Riksdagens ständiga Utskott skola bestå: — — — —

1. Å hvarje lagtima riksdag skola, inom sex dagar efter dess öppnande, tillsättas: ett Konstitutions-Utskott, ett Stats-Utskott, ett Bevillnings-Utskott, ett Banko-Utskott samt ett Lag-Utskott. Dessa Riksdagens ständiga Utskott skola bestå: — — — —

§ 55.

Motion i ämne, som tillhör ständigt Utskotts behandling, må af riksdagsman i den Kammare, han tillhör, göras inom tio dagar från riksdags öppnande. Sedermå sådana fråga — — — —

Motion i ämne, som tillhör ständigt Utskotts behandling, må af riksdagsman i den Kammare, han tillhör, göras inom sex dagar från riksdags öppnande. Sedermå sådana fråga — — — —

Vidare har motionären ansett, att äfven under riksdagens fortgång åtskilliga förenklingar skulle för tids vinnande kunna införas; i hvilket afseende anmärkts rörande *ärendenas bordläggning*, att nuvarande stadgandet i 59 § Riksdags-ordningen, enligt hvilket hvarje betänkande kunde komma att bordläggas två gånger, orsakade ej ringa och mången gång onödig tidspillan, i synnerhet betänklig då riksdagen lede mot slutet; och enär ett betydligt flertal af ärenden af mindre vigtig beskaffenhet icke syntes tariffa en andra bordläggning, utan kunde utan olägenhet företagas till afgörande redan efter första bordläggningen, har motionären ifrågasatt, att bestämmandet af hvilka ärenden skulle två gånger bordläggas borde öfverlemnas till talmanskonferensen, hvars beslut sedermera kunde å föredragningslistan tillkännagifvas; hvarjemte motionären föreslagit, att, med ändring af 96 och 98 §§ Regeringsformen samt 68, 71 och 72 §§ Riksdags-ordningen, *valen af dels fullmäktige i Banken och Riksgälds-kontoret, dels Riksdagens revisorer* af statsverket, Riksbanken och Riksgälds-kontoret *samt dels Justitie-ombudsmannen* måtte ega rum endast hvar tredje år i likhet med hvad redan vore stadgadt för valen af den s. k. opinionsnämnden och komiterade för tryckfrihetens vörd.

Hvad nu det förstnämnda af dessa förslag angår, framställer sig deremot själfmant den anmärkningen, att knappast någonting lär i allmänhet kunna blifva mera tvist underkastadt, än frågan huruvida ett ärende är af större eller mindre vikt. Utslaget häröfver torde i de flesta fall komma att fällas uteslutande på subjektiva grunder; och vid sådant förhållande kan det näppeligen vara skäl, att Riksdagen afsäger sig rättigheten att själf derom besluta.

Härtill kommer, att den förnyade bordläggningen i och för sig icke upptager någon nämnvärd tid, samt att genom densamma ett ärendes slutliga handläggning högst sällan torde komma att uppskjutas längre, än som är behöfligt för att sätta Kammarens samtliga ledamöter i tillfälle att åt frågan egna den förberedande och omfattande pröfning, som för ett samvetsgrannt afgörande i allmänhet är af nöden.

Emot det senare af de framställda förslagen är åter att erinra, hvad Utskottet redan tillföre vid 1868 och 1872 årens riksdagar i anledning af likartade förslag anmärkt, nemligen att Riksdagens ställning till sina ifrågavarande delegerade vore den en hufvudman intoge till sina befullmäktigade ombud, hvarföre Riksdagen borde vara i tillfälle att hvarje gång den sammanträdde utöfva den rättighet att återkalla sin fullmakt, som allmän lag tillerkände hvarje hufvudman; samt att Utskottet följaktligen icke fann skäl att tillstyrka Riksdagen att afstå en rättighet, som hvilade på en riktig grundsats, och som det någon gång kunde vara af vikt att oförminskad ega i behåll.

Utskottet hemställer alltså,

2:o

att Riksdagen må lemna utan bifall ifrågavarande motion i hvad den afser ändring af 96 och 98 §§ Regeringsformen samt 59, 68, 71 och 72 §§ Riksdags-ordningen.

Stockholm den 28 April 1874.

Å Utskottets vägnar:

Th. Munck af Rosenschöld.

Reservation:

af Herr *von Ehrenheim*, med hvilken Herr *Sven Nilsson* instämt: "Emot Utskottets förslag att förkorta motionstiden från 10 till 6 dagar efter riksdagens öppnande anmäler jag min reservation. Många skäl kunna, efter min tanke, anföras för borttagande af all motionstid och medgifvande att under riksdagens hela lopp väcka motioner; men så länge viss motionstid bibehålles, synes mig icke vara skäl att minska den nu bestämda tiden, som väl kan behövas för samråd riksdagsmännen emellan och för motionernas omsorgsfullare utarbetning.

I öfriga ändringsförslag har jag icke heller deltagit. De förlora i betydelse om motionstiden bibehålles oförändrad; och någon besparing af tid vid riksdagens början torde äfven utan grundlagsförändring kunna åstadkommas."
